

УДК 745/749.477 – 41“19”

Василь Андріяшко, кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри художнього текстилю та моделювання костюма
Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА МАЙСТЕРНЯХ КИЇВЩИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглянуто історичні передумови становлення та розвитку декоративно-прикладного мистецтва в навчальних закладах та майстернях Київщини визначеного періоду, висвітлено роль різних чинників (ідеологічних, політичних, економічних, естетичних), що впливали на цей процес. Виявлено, що найбільших змін процес формування навчальних закладів цього напрямку зазнав у 1920 – 30-і рр. Зрештою, до середини ХХ століття залишився єдиний спеціалізований навчальний заклад – Київське училище прикладного мистецтва.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, мистецька освіта, художньо-промислові навчальні заклади, ремісничі майстерні.

Літ. 14.

Василь Андріяшко, кандидат искусствоведения,
доцент кафедры художественного текстиля и моделирования костюма
Киевского государственного института декоративно-прикладного искусства
и дизайна имени Михаила Бойчука

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЕ ИСКУССТВО В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ И МАСТЕРСКИХ КИЕВЩИНЫ ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ ХХ СТОЛЕТИЯ

В статье рассматриваются исторические предпосылки становления и развития декоративно-прикладного искусства в учебных заведениях и мастерских Киевщины определенного периода, освещена роль различных факторов (идеологических, политических, экономических, эстетических), которые влияли на этот процесс. Обнаружено, что наибольших изменений процесс формирования учебных заведений этого направления потерпел в 1920 – 30-е гг. В итоге, к середине ХХ века осталось единственное специализированное учебное заведение – Киевское училище прикладного искусства.

Ключевые слова: декоративно-прикладное искусство, художественное образование, художественно-промышленные учебные заведения, ремесленные мастерские.

Vasyl Andriyashko, Ph.D. (Art Studies), Associate Professor of the
Artistic Textile and Design of Suit Department
Kyiv Mykhaylo Boychuk State Institute of the Decoratively-Applied Art and Design

THE DECORATIVELY-APPLIED ART IN THE EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS AND WORKSHOPS OF KYIV REGION OF THE FIRST HALF OF THE XX CENTURIES

The article examines the historical background of the formation and development of decorative and applied arts in the schools and workshops of Kyiv region during the specified period, highlights the role of various factors (the ideological, political, aesthetic) that influenced on this process. In Kyiv region and particularly in Kyiv before the October Revolution, there were several private schools, classes and courses which taught mainly the women to cut, design and tailoring, embroidery techniques and different styles, different types of needlework. In the village Olenivka V. Khanenko organized the educational workshops (1905). There taught weaving, carpet weaving, and embroidery. With the advent in 1906 of the Kiev Handicraft Society, the operational training workshop became in the village Zoziv (the embroidery, lace, beads, wood) and in village Skoptsi (1909) – the weaving, carpet weaving, and embroidery.

It was found that the greatest changes in the process of formation of educational institutions in this direction has suffered in the 1920-30 th. In this period (1920 – 1922) at the Kyiv Art and Industrial School they taught different kinds of arts and crafts – the studied weaving, wood carving, lathe case); in the Kyiv Industrial Art College (1922 – 1930) – there were such branches: the art processing of wood, the fabric art processing, the industrial-painting and sculpture. The two-year college art school workshop included the studied sculpture, the decorative painting, an embroidery, the cutting out of fabric and sewing of clothing, the cardboard case as well.

The Ceramic Workshop School functioned in Mezhyhirya from 1919 to 1922, which in 1923 was reorganized into the Artistic-Ceramics College. In Kyiv Art Institute at the painting faculty the textile department

opened, where there the weaving, carpet weaving, hand printing on fabric were taught (1925), and in 1926 there was a set of students of the woodworking department at the sculpture faculty. In 1928 in the Kyiv Institute of Art the Art and Industry Department was created, which lasted only two years. At the beginning of 1930 the set of students of this faculty was stopped.

Finally, to the mid-twentieth century remained the only specialized institution – the Kiev College of Applied Arts, which was originated by the founding in 1938 the School of Masters of Folk Work. In this school were such specializations as the art weaving, carpet weaving, an embroidery, the ceramics, ornamental painting.

Keywords: *the decoratively-applied art, the artistic education, the artistically-industrial educational establishments, the handicraft workshops.*

Постановка проблеми. Попри значну кількість публікацій про декоративно-прикладне мистецтво Київщини, залишається ще багато невисвітленого в цій мистецькій галузі, що спонукає до всебічного аналізу явища, особливо в аспекті підготовки фахівців такого профілю у навчальних закладах регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різні роки висвітленню питання функціонування навчальних закладів України, в котрих навчали різним видам мистецтва присвятили свої публікації Б. Біляшівський, Б. Бутник-Сіверський, І. Врона, В. Константинов, І. Красюк, Ю. Лашук, П. Мусієнко, С. Нікулєнко, Ю. Полтавська, М. Селівачов, Р. Шмагало, та ін. Однак, дослідники розглядали розвиток мистецької освіти в Україні в загальному контексті і не виокремлювали у своїх дослідженнях декоративно-прикладне мистецтво, зокрема Київщини.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає І. Красюк, на початку ХХ ст. в Україні визначилися такі напрями художньої освіти за встановленими рівнями: початковий (загальноосвітній); нижчий (художньо-ремісничі майстерні); середній (художньо-промислові школи; пограничний (приватна мистецька освіта) [8, 115]. Найбільш плідно у цей період працювали приватні школи, класи та курси, де учнів різних вікових категорій навчали крою, моделюванню та пошиттю одягу, вишивці різними техніками та стилями, іншим видам рукоділля [8, 181]. У Києві станом на 1910 р. функціонували: Курси підготовки учительок рукоділля і спеціальних класів художніх робіт О.В і С.В. Курдюмових, де на той час навчалися 97 учнів; Курси професійних знань для дорослих жінок при Київських жіночих професійних класах, де навчалися 87 учнів; безкоштовні курси рукоділля для жінок при Київському першому міському двокласному училищі ім. М. Гоголя – 39 учнів; художньо-промислові класи Д.З. Анагорської, де крім рукоділля, навчали живопису. У земській навчально-ткацькій майстерні Переяслава (що тоді входив до Полтавської губернії), у 1910 р. навчалися 12 учнів [8, 214 – 218].

Навчальну майстерню, де впродовж 2-х років

учні опановували мистецтво килимарства, у с. Оленівка Васильківського повіту у 1905 р. організує В. Ханенко. Тут бажані, переважно жінки, навчалися ткацтву, килимарству, вибітці та вишивці [8, 180].

У 1906 р. було засноване Київське кустарне товариство, у статуті якого згадувалося про необхідність відкривати спеціальні школи, майстерні для розвитку кустарних промислів. Навчальну майстерню в Зозові на півдні Київської губернії, де виготовлялися ткани, вишивані, мережані, бісерні та дерев'яні вироби, а також церковний одяг, очолила Ю. Гудим-Левкович. Ця майстерня мала ряд філій, зокрема в с. Ненадиха Таращанського повіту. Функціонувала також Київська кошикова школа і Київська школа глухонімих, де виготовлялися вишивані предмети.

Кустарний показовий осередок 1909 р. організували у с. Скопці (тепер с. Веселинівка Баришівського району) у маєтку поміщиці А. Семигравової. Під її безпосереднім керівництвом тут у 1914 р. працювали 115 вишивальниць, а також 55 ткацько-килимарниць. Від 1910 р. художнім керівником майстерні стала Є. Прибильська, завдяки якій набули фаху такі знані майстрині народного мистецтва, як П. Власенко, Н. Вовк, Г. Собачко [1, 40 – 42].

Київська губернська управа у 1913 р. за ініціативою діячів Київського кустарного товариства створила групу інструкторів, які навчали різним ремеслам. Так, ткацькій справі навчала випускниця Дігтярівської навчальної майстерні Ю. Маруніч, майстерності обробки дерева – випускник середнього механічно-технічного училища в Костромі І. Горбунов, а гончарству – М. Бибік, який закінчив Глинську школу інструкторів гончарного виробництва на Полтавщині [1, 43].

У 1913 р. при фабриці золотих і діамантових виробів Й. Маршака була відкрита ремісничка школа з ювелірної справи, де удосконалювали свою майстерність працівники фабрики [8, 176].

Художників, які б мали спеціальну освіту з декоративно-прикладного мистецтва, у Києві на той час не було, оскільки не існувало суспільного попиту на творчі роботи, виконані у різних техніках цього виду мистецтва. Чого не можна

сказати про народне мистецтво, яке розвивалося завдяки виробленій протягом століть побутовій потребі у художніх виробках.

Судячи з тогочасних літературних джерел, з усіх видів декоративно-прикладного мистецтва найбільшу увагу на Київщині на початку ХХ ст. викликав текстиль, до якого входила і вишивка. Менше відомостей у літературних джерелах знаходимо про кераміку, художні вироби з дерева і металу.

У пореволюційний період справою підготовки молодих фахівців для художньої промисловості та мистецьких промислів займалися Управління у справах мистецтв при Раді Народних Комісарів УРСР та Укрхудожпромспілка. Так, у травні 1919 р. Київським міськвиконкомом було прийняте рішення про створення ткацької, килимарської, вибіячної, вишивальної та інших “навчальних майстерень для підготовки інструкторів, які б могли б пропагувати серед народу художню промисловість” [2, 93 – 94]. Водночас у приміщенні першого Палацу мистецтв (нині Національна філармонія) відкрилася Виставка селянського мистецтва. Під час її функціонування Всеукраїнський комітет образотворчих мистецтв Наркомпросу ухвалив організувати у приміщенні Палацу Селянську школу мистецької праці для селян-кустарів та художників-самоуків. Крім відділу живопису, у ній мали функціонувати відділи вибійки, різьби та малюнку по дереву. Ця школа призначалася для підвищення кваліфікації народних майстрів, ознайомлення їх з творами відомих художників-професіоналів декоративного мистецтва. Навчання у школі мало бути безкоштовним. Відкриття Школи стало початком мистецької освіти для народних майстрів [3, 15–16].

Стосовно середніх та вищих мистецьких навчальних закладів, то їх в Україні до 1917 р. не існувало. Підготовка фахівців з декоративно-прикладного мистецтва у Російській імперії здійснювалася в Петербурзі – у художньо-промисловому училищі барона О. Щтігліца та Москві – в художньо-промисловому училищі, заснованому графом Г. Строгановим.

Одразу після Жовтневої революції рішенням Центральної Ради у грудні 1917 р. була заснована Українська академія мистецтва, де відкрилися майстерні живопису, графіки, монументального малярства, театральньо-декораційна, а також ткацько-килимарська, текстильної вибійки, мозаїчна і вітражна [4, 67]. Згодом, у 1922 р., Академія трансформувалася в Інститут пластичного мистецтва. В інституті на той час викладали О. Богомазов, М. Бойчук, Л. Крамаренко, С. Налепинська-Бойчук, В. Меллер, Є. Сагайдачний,

А. Таран та ін. Через два роки інститут пластичного мистецтва об’єднується з архітектурним інститутом і створюється єдиний на ті часи в Україні вищий заклад художньої освіти – Київський художній інститут [5, 45].

Нова вища художня школа, за задумом тогочасних керівників інституту, мала докорінно змінити свої ідеологічні принципи, тобто позбутися старих академічних, буржуазно-феодалних засад і підпорядкувати свою роботу завданням соціалістичного будівництва у країні. Метою, що ставилася перед професорсько-викладацьким складом, мала бути підготовка організаторської і творчо-синтетичної художньої сили вищої кваліфікації для всіх просторово-матеріальних мистецтв, “охоплення всієї художньо-образотворчої і матеріальної культури, всієї товщі матеріального побуту, в яких би формах, способах і матеріалах ця культура і побут не проявлялися і не виражалися” [5, 46]. Художня освіта повинна була відповідати реальним життєвим завданням, наблизитися до життя і тогочасної дійсності. “Звідси й виховання нового радянського художника повинно ґрунтуватися на наукових та об’єктивних моментах, виходити з функціонального призначення художніх спеціальностей та опиратися на аналітичне вивчення процесів і техніки художньої майстерності та ремесла у різних його професійних і виробничих видах і формах із ретельним вивченням відповідних технологій, аналізом відповідних форм і формальних елементів просторово-образотворчих мистецтв взагалі” [5, 47].

У 1919 р. III Всеукраїнський з’їзд Рад своєю постановою ухвалив – на базі місцевої Межигірської фаянсової фабрики відкрити керамічну школу-майстерню. Невдовзі, а саме у 1921 р., до Межигір’я прибуває група молодих випускників Української академії мистецтва: В. Седляр, О. Павленко, П. Іванченко, І. Падалка та ін., які за короткий час налагодили навчально-виробничий процес. На початку 1923 р. керамічну школу було реорганізовано в технікум, який дістав бюджетне фінансування, що дозволило покращити матеріальну базу навчального закладу. Директором Межигірського мистецько-керамічного технікуму було призначено випускника Академії мистецтва В. Седляра, який спрямовував методологічну роботу педагогічного колективу в напрямку об’єднання виробничого й навчально-показових та теоретичних моментів [7, 245]. У 1926 р. відбувся випуск перших 16-ти студентів технікуму, яких направляли працювати на керамічні фабрики і у науково-дослідні

інститути. З 1927 р. композицію в технікумі викладав випускник Київського художнього інституту О. Мизін, який особливу увагу приділяв принципам побудови орнаментів на керамічних виробах. До викладацької роботи долучилися також Б. Кратко та К. Кривич. Набувши всеукраїнського значення, технікум у 1928 р. був реорганізований в Інститут кераміки, а згодом, 1930 р. – в Інститут кераміки та скла, тобто перетворився на суто науковий заклад технічного ухилу [7, 246].

Від жовтня 1920 р. почала функціонувати Київська художньо-промислова школа, в якій учнів навчали ткацтва, різьби по дереву, токарній справі. Тут працювали майстерні з виготовлення шкільного та дошкільного приладдя. Головою школи призначили Ю. Михайліва. У 1922 р. школу реорганізували в художньо-промисловий технікум, який знаходився на вул. Бульварно-Кудрявській, 2 і мав такі відділення: художньої обробки дерева, художньої обробки тканин, індустріально-малярське та скульптурне. Станом на березень 1923 р. тут навчалось 69 осіб [13, 1, 3, 12].

В цей період функціонувала також художньо-технічна школа-майстерня з відділеннями: ліпки, декоративного живопису, вишивки, крою та шиття, палітурно-картонажної справи з дворічним терміном навчання. Школа готувала майстрів-ремесників та інструкторів для художніх промислів. Керівником школи була О. Розова [13, 1 – 14].

При малярському факультеті Київського художнього інституту в 1925 р. відкрився текстильний відділ, ініціатором і організатором створення якого був недавній випускник Академії мистецтва Сергій Колос. Останній перед тим студіював мистецтво в Італії та Німеччині. Він же був призначений головою фахової предметної комісії цього відділу і водночас викладав дисципліни “композиція”, “будова та аналіз тканин”. До комісії входили також професор Ф. Лоханько, який викладав технологію волокнистих матеріалів, хімічну технологію, фарбування волокон і тканин. До складу предметної комісії 1927 р. увійшли викладач рисунку та живопису М. Рокицький, М. Хургін – викладач дисципліни “Будова і аналіз тканин” (теорія ткацьких переплетень) та фахівець з технології механічних ткацьких верстатів і технології волокнистих матеріалів В. Виноградів. З 1928 р. на відділенні почав працювати Б. Жук, який викладав історію текстильного фаху з практичними вправами (роботу в матеріалі). Кількість студентів на відділенні з року в рік зростала. Так, якщо у 1925 – 1926 навчальному році їх було 11 осіб, то в наступному році стало 29 осіб, а в 1927 – 1928 рр.

уже було 35 студентів. На 1 жовтня 1928 р. на текстильному відділенні навчалось 43 особи. Поступово покращувалася матеріальна база спеціалізації. Студенти мали змогу працювати в майстерні ткацтва та килимарства, в лабораторії текстильного фарбування та друку.

На деревообробному відділі головою предметної комісії був Є. Сагайдачний, а членами комісії – П. Кучугуренко та О. Смик. Проектування викладав професор С. Янушівський і В. Пальмов. Останній викладав також рисунок і малярство. П. Кучугуренко викладав технологію деревообробки. Кількість студентів на відділі становила: у 1926 – 1927 навчальному році – 19 осіб, у 1927 – 1928 рр. – 15, а на початок жовтня 1928 р. уже навчалось 27 осіб [6, 21].

Реорганізація в інституті продовжувалася, і 1928 р. був створений художньо-промисловий факультет, куди увійшли текстильний та деревообробний відділи. Головою предметної комісії став Б. Кратко, а секретарем – С. Колос. До складу комісії увійшли також професори І. Севера та С. Янушівський. [6, 21 – 25]. Художньо-промисловий факультет проіснував недовго і на початку 1930-х рр. набір на нього був припинений.

Варто зазначити, що окрім художнього інституту у Києві в цей час, як зазначає М. Селівачов, функціонувала Художньо-індустріальна профшкола № 1 (1922 – 1930). Школа знаходилася на вул. Гоголівській, 39, а її директором був С. Янушевський, який також викладав і в художньому інституті. Крім факультетів, де навчали станковим видам мистецтва, у школі були керамічне і килимарське відділення. Викладали у школі К. Слева, С. Єржиківський, М. Епштейн, М. Козик, І. Кисіль, І. Липківський, Ю. Михайлів, О. Усачов, І. Плещинський, Г. Пустовійт, А. Фугерман та ін. 1930 р. Художньо-індустріальну профшколу № 1 об'єднали з Художньо-індустріальною профшколою № 3 (вона розміщувалася на вул. Короленка, 62 а), а згодом з них утворили Київський художньо-індустріальний технікум. У 1932 р. цей заклад перейменували на Київський художній технікум, який проіснував до 1937 р., і був закритий у зв'язку з організацією Республіканської дитячої художньої школи імені Т.Г. Шевченка [11, 118].

Початок 1930-х рр. характеризується зміною ідеологічних орієнтирів правлячої комуністичної партії. Постанова ЦК ВКП(б) від 1932 р. про ліквідацію літературно-художніх об'єднань і створення замість них централізованих структур поклала початок наступу на художню культуру та літературу. Єдиним творчим методом став

“соціалістичний реалізм”, що фактично означало встановлення партійного контролю і цензури над усіма творчими організаціями. Завданням місцевих партійних органів стала пропаганда радянського способу життя, показ героїки революційного минулого, прославлення трудових звершень робітничого класу та колгоспного селянства. Для створення робіт на наступні заплановані художні виставки у Києві 1935 р. було створено Школу народних майстрів, яка знаходилася на території Києво-Печерської лаври. Першою при школі почала діяти майстерня килимів та гобеленів [10, 81 – 83]. Для їх виконання з різних килимарських осередків України були залучені провідні майстрині-килимарниці, які, виконуючи роботу, водночас навчали і молодих.

У березні 1936 р. рішенням Раднаркому УРСР Школу народних майстрів реорганізували у Центральні експериментальні майстерні з відділами: килимарським, ткацьким, керамічним, деревообробним та декоративного малювання, де почали працювати відомі на той час майстри народного мистецтва: О. Грядунова, І. Гончар, П. Власенко, Н. Вовк, П. Глушенко, Ф. Олексієнко, Г. Павленко, та ін. [3, 140]. Також долучилися до викладання в майстернях випускники Академії мистецтва та Межигірського мистецько-керамічного технікуму П. Іванченко, С. Колос, П. Мусієнко, І. Падалка, М. Рокицький, М. Цівчинський, Т. Флору [12, 158]. Майстерні були відкрито при Київському державному музеї українського мистецтва.

Як навчальний заклад Школа майстрів народної творчості утворилася 8 квітня 1938 р., а очолив заклад В. Гагенмейстер. Уже наступного року Школу було реорганізовано у Київське республіканське художньо-промислове училище з відділами: художнього оформлення тканини (виробництво килимів, гобеленів, ткацтво); декоративного розпису (альфрейні роботи, орнамент та ін.); скульптурно-керамічний (виробництво художніх речей з порцеляни, фаянсу, скла, майоліки). За архівними джерелами можна визначити контингент учнів у 1939 – 1940 навчальному році – 120 осіб [14, 6].

Поруч з педагогами – професійними художниками (Д. Головка, С. Колос, Є. Мамолат, М. Рокицький, Т. Флору), в училищі працювали і майстри народного мистецтва: В. Климова, О. Кулик, Е. Москаленко, М. Холод [9, 43] та вже згадані вище П. Власенко, Н. Вовк, П. Глушенко, О. Грядунова, Ф. Олексієнко.

Згідно з наказом Комітету мистецтв при Раді Міністрів УРСР за № 1270 від 13.07.1946 р.,

директором училища призначено Ф. Деряжного, який керував училищем напередодні війни. Станом на 1 вересня 1947 р. в училищі навчалися уже 182 студенти [9, 43 – 44].

З 1947 р. тут розпочав педагогічну діяльність С. Нечипоренко, який ще до війни закінчив відділення ткацтва Крелевецького технікуму легкої промисловості. Видатний фахівець з художнього ткацтва, народний художник України, він все своє життя присвятив навчанню студентів цьому виду декоративного мистецтва.

Наступником Республіканського художньо-промислового училища стало Київське училище прикладного мистецтва (існувало з березня 1949 р.), яке продовжувало підготовку фахівців з художньої вишивки, кераміки, ткацтва та килимарства, альфрейного мистецтва. У 1950-ті рр. в училищі, окрім згаданих вище фахівців, викладали такі митці, як М. Богданович, О. Грудзинська, О. Дубовик, В. Журавель, А. Казанцев, А. Кухарський, Ю. Луцкевич, Ю. Малишевський, А. Начарьян, М. Рагай, Е. Святський, Д. Шавикін, та ін. [9, 44 – 46].

Висновок. Перша половина ХХ ст. характеризується динамікою суспільних змін, що спричинилося до розмаїття мистецьких течій не лише в образотворчому, але й у декоративно-прикладному мистецтві. Ці явища яскраво проявили себе в Києві, де протягом згаданого періоду виникли і успішно працювали численні навчальні заклади, що готували фахівців декоративно-ужиткового мистецтва різних спеціалізацій. Найбільших змін процес формування навчальних закладів цього напрямку зазнав у 1920 – 1930-х рр. Змінювалося підпорядкування закладів, їх назви. Причиною таких змін стала викликана повоевною розрухою важка економічна ситуація в Україні, нестача державних коштів на освіту, намагання радянської влади підпорядкувати собі всі ідеологічні інституції, в тому числі мистецтво. Зрештою, внаслідок цього до середини ХХ ст. залишився єдиний спеціалізований навчальний заклад – Київське училище прикладного мистецтва, яке бере свій початок від заснованої у 1938 р. Школи майстрів народної творчості. Згодом Київське училище прикладного мистецтва трансформувалося у Київське республіканське художньо-промислове училище (1940–1949), Київське училище прикладного мистецтва (1949 – 1963), Київський художньо-промисловий технікум (1963 – 1999). Від 2000 р. і дотепер – це Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, де сьогодні існують різноманітні відділення факультету декоративно-прикладного мистецтва: кераміки,

**ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА МАЙСТЕРНЯХ
КИЇВЩИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ**

металу, вишивки, текстилю, моделювання костюма, монументально-декоративного живопису та декоративної скульптури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляшівський Б.М., Лащук Ю.П. *Київське кустарне товариство / Б.М. Біляшівський, Ю.П. Лащук // Народна творчість та етнографія. – 1987. – №4. – С. 39–44.*
2. Бутник-Сиверський Б.С. *Народное искусство Советской Украины / Б.С. Бутник-Сиверський // Советская этнография. – 1954. – № 2. – С. 91–104.*
3. Бутник-Сиверський Б.С. *Українське радянське народне мистецтво: [монографія] / Б.С. Бутник-Сиверський. – К.: Наукова думка, 1966. – 221 с.: іл. – Бібліогр.: с. 211–220.*
4. Врона І. *Мистецька освіта на Україні за 1922 рік / І. Врона // Шляхи мистецтва. – Харків. – 1923. – № 5. – С. 65–68.*
5. Врона І. *Художественная жизнь Советской Украины / И. Врона // Советское искусство: сб. науч. пр. – М.–Л.: Киноиздат. СРФСР. – 1926. – № 10. – С. 43–51.*
6. Врона І. *Київський художній інститут / І. Врона // Мистецько-технічний ВІШ, 1928. – Число 1. – С. 24–31.*
7. Константинов В. *Випускники Української академії мистецтв у Межигір'ї / Українська академія мистецтв. Дослідницькі та науково-методичні праці. Вип.8, К., 2001. – С. 243 – 247.*
8. Красюк І.О. *Нариси з історії розвитку художньої освіти в Україні в ХІХ – на початку ХХ ст.: навч.-метод. посіб. / Ірина Олександрівна Красюк. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2012. – 223 с.*
9. Ляхоцький В., Полтавська Ю. *Безсмертний дух традиції. Сторінки народження і розвитку унікального мистецько-художнього закладу / В.Ляхоцький, Ю.Полтавська // Скрижалі. Декоративне мистецтво і дизайн: Наук.-мист. студії – №1, 2009. – С. 41–52.*
10. Мусієнко П.Н. *Школа народних майстрів у Києві / П.Н. Мусієнко // Народна творчість та етнографія. – 1982. – № 3. – С. 81–83.*
11. Селівачов М.Р. *Наукова робота в інституті / М. Р. Селівачов // Образотворче мистецтво, 2007. – №2. – С. 118.*
12. Шмагало Р.Т. *Мистецька освіта в Україні середини ХІХ – середини ХХ ст.: структурування, методологія, художні традиції: [монографія] / Ростислав Шмагало. – Львів: Українські технології, 2005. – 528 с., 742 іл. – Бібліогр.: с. 463–502. – ISBN-966-345-034-7.*
13. *Матеріали про роботу художніх та музичних учбових закладів м. Києва (1922–1923 рр.) // Центральный державный архив вищих органов власти та управління України. Ф. 166. Оп.2. Спр.1080. Арк. 1, 12; Ф. 166. Оп.2. Спр. 1556. Арк.3.; Ф. 166. Оп.2. Спр.1557. Арк. 1, 14.*
14. *Про реорганізацію Київської школи майстрів народної творчості. – Постанова № 1104 Ради Народних Комісарів УРСР від 20 вересня 1939 р. //*

Центральный державный архив вищих органов власти та управління України. Ф.р-2. Оп.7. Спр.158. Арк. 6.

REFERENCES

1. Biliashivskiy, B.M. & Lashchuk, Yu.P. (1987). *Kyivske kustarne tovarystvo* [Kiev handicraft Society]. *Narodna tvorchist ta etnografia* [Folk art and ethnography], no. 4, pp. 39–44. [in Ukrainian].
2. Butnik-Siverskiy, B.S. (1954). *Narodnoe iskusstvo Sovetskoy Ukrainy* [Folk Art of Soviet Ukraine]. *Sovetskaya etnografiya* [Soviet ethnography], no. 2. pp. 91–104. [in Russian].
3. Butnyk-Siverskiy, B.S. (1966). *Ukrainske radianske narodne mystetstvo* [Soviet Ukrainian folk art]. Kyiv: Naukova dumka, 221 p. [in Ukrainian].
4. Vrona, I. (1923). *Mystetska osvita na Ukraini za 1922 rik* [Art Education in Ukraine for 1922]. *Shliakhy mystetstva* [Art of ways]. Kharkiv, no. 5, pp. 65–68. [in Ukrainian].
5. Vrona, I. (1926). *Khudozhestvennaya zhizn Sovetskoy Ukrainy* [The artistic life of Soviet Ukraine]. *Sovetskoe iskusstvo* [Soviet art]: collection of scientific works. Moscow–Leningrad: Kinoizdat. SRFSSR, no. 10, pp. 43–51. [in Russian].
6. Vrona, I. (1928). *Kyivskiy khudozhnii instytut* [Kyiv Institute of Art]. *Mystetsko-tekhnichnyi VYSh* [Art and Technical High school], no. 1, pp. 24–31. [in Ukrainian].
7. Konstantynov, V. (2001). *Vypuskniky Ukrainskoi akademii mystetstv u Mezhyhiri* [Graduates of the Ukrainian Academy of Arts in Mezhygirya]. Ukrainian Academy of Arts. Research and scientific and methodical work. Vol.8, Kyiv, pp.243 – 247. [in Ukrainian].
8. Krasiuk, I.O. (2012). *Narysy z istorii rozvytku khudozhnoi osvity v Ukraini v KhIKh – na pochatku KhKh st.* [Essays on the history of art education in Ukraine in the nineteenth – early twentieth century]. Textbook, Kryvyi Rig: Publ. House, 223 p. [in Ukrainian].
9. Liakhotskiy, V. & Poltavskaya, Yu. (2009). *Bezsmertnyi dukh tradytsii. Storinky narodzhennia i rozvytok unikalnoho mystetskoho zakladu* [Immortal spirit of tradition. Pages birth and development of a unique artistic institution]. *Skrizhali. Dekorativne mystetstvo i dizain* [Tablets. Decorative art and design]. Nauk.-myst. Studii, no.1, pp. 41–52. [in Ukrainian].
10. Musiienko, P.N. (1982). *Shkola narodnykh maistriv u Kyievi* [School of masters of folk artwork in Kyiv]. *Narodna tvorchist ta etnografia* [Folk art and ethnography], no.3, pp. 81–83. [in Ukrainian].
11. Celivachov, M.R. (2007). *Naukova робота в інституті* [Research work at the Institute]. *Obrazotvorche mystetstvo* [Fine art], no.2, p.118. [in Ukrainian].
12. Shmahalo, R.T. (2005). *Mystetska osvita v Ukraini seredyny XIX – seredyny XX st.: strukturuvannia, metodolohiia, khudozhni tradytsii* [Art Education in Ukraine in middle XIX – middle XX century: structuring methodology artistic traditions]. Lviv: Ukrainski tekhnolohii, 528p. [in Ukrainian].
13. *Materialy pro robotu khudozhnykh ta muzychnykh uchbovykh zakladiv m. Kyieva (1922–1923 rr.)* [Materials about the work of art and music schools of Kyiv (1922 –

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

1923)]. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchyykh orhaniv vlyady ta upravlinnia Ukrainy* [Central State Archive of higher authorities and management of Ukraine], F. 166. Op.2. Spr.1080. Ark. 1, 12; F. 166. Op.2. Spr. 1556. Ark.3.; F. 166. Op.2. Spr.1557. Ark. 1, 14. [in Ukrainian].

14. Pro reorhanizatsiiu Kyivskoi shkoly maistriv

narodnoi tvorchosti [On the reorganization of Kiev School of masters of folk artwork]. Postanova № 1104 Rady Narodnykh Komisariv URSR vid 20 veresnia 1939 r. *Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchyykh orhaniv vlyady ta upravlinnia Ukrainy* [Central State Archive of higher authorities and management of Ukraine], F.r-2. Op.7. Spr.158. Ark. 6. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2017

УДК 796.071.4:658

Світлана Криштанович, кандидат наук державного управління, доцент кафедри економіки, менеджменту та готельно-ресторанного бізнесу
Львівського державного університету фізичної культури імені І. Боберського

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

У статті проаналізовано роль і значення науково-методичного забезпечення процесу підготовки спортивних менеджерів. Розкрито вагомість формування у них професійної компетентності, яка вирізняється специфікою їх професійних обов'язків, що мають відповідати вимогам національного та міжнародного ринку праці. Обґрунтована необхідність удосконалення педагогічних технологій в навчальному процесі менеджерів фізичної культури і спорту.

Ключові слова: фізична культура і спорт, спортивний менеджер, навчальний процес, професійна компетентність, науково-методичне забезпечення, педагогічні технології, методи оцінювання, ринок праці.

Літ. 5.

Светлана Крыштанович, кандидат наук государственного управления, доцент кафедры экономики, менеджмента и гостинично-ресторанного бизнеса
Львовского государственного университета физической культуры имени И. Боберского

НАУЧНО-МЕТОДОЧИСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА

В статье проанализирована роль и значение научно-методического обеспечения процесса подготовки спортивных менеджеров. Раскрыта важность формирования у них профессиональной компетентности, которая выделяется спецификой их профессиональных обязанностей, соответствующих требованиям национального и международного рынка труда. Обоснована необходимость совершенствования педагогических технологий в учебном процессе менеджеров физической культуры и спорта.

Ключевые слова: физическая культура и спорт, спортивный менеджер, учебный процесс, профессиональная компетентность, научно-методическое обеспечение, педагогические технологии, методы оценки, рынок труда.

Svitlana Kryshchanovych, Ph.D. (Public Administration),
Associate Professor of the Economics, Management and the Hotel-Restaurant Business
Lviv State University of Physical Culture

THE SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL BASIS OF THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MANAGERS OF PHYSICAL CULTURE AND SPORT

The article analyzes the role and importance of the scientific-methodological support of the process of training of sports managers. The importance of formation of professional competence is disclosed which has the specific features of the professional duties, which must comply with the national and international requirements of labor market. The topicality of professional competence identifying and diagnosing is proved, which is confirmed by a number of Ukrainian and international educational research programs and initiative scientific developments concerning this topic. The analysis of recent research and publications is done that dedicated to competence approach in education, the assessment of professional competence, the understanding of the competence concept, the competence varieties.

The author pays an attention to the role of educational programs the definition of which is the important methodological bases of the process of providing the formation of professional competence of future sports